

Knowledge levels of senior nursing students about epilepsy

Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin epilepsi hakkındaki bilgi düzeyleri¹

Havva Sert²
Serap Çetinkaya³
Ahmet Seven⁴
Meryem Pelin⁵

Abstract

Aim: This study was conducted to determine knowledge levels and the factors affecting of senior nursing students about epilepsy.

Method: The study was conducted descriptively and cross-sectional between 17-27 January 2017 with 168 nursing senior students who agreed to participate in the study. The data was collected on social media with questionnaire which was composed of the literature review by the researchers. 15 of the questions were about socio-demographic characteristics and 20 of questions were about epilepsy. Analysing of data were carried out in a computer program by using percentage, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis-H test.

Results: It was determined that mean score of the students' knowledge level about epilepsy is $81,10 \pm 7,27$. There was a statistically significant relationship between where they got the information about epilepsy, care a patient previously had a seizure and mean scores of epilepsy knowledge level ($p < 0,05$). It was determined that students ,who got information about epilepsy from the health personnel and those who care a patient previously had a seizure, had high mean scores.

Özet

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin epilepsi hakkındaki bilgi düzeylerini ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Çalışma, 17-27 Ocak 2017 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden 168 hemşirelik son sınıf öğrencisiyle tanımlayıcı ve kesitsel olarak yapıldı. Çalışmanın verileri sosyal medya aracılığı ile toplandı. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan, 15'i sosyo-demografik özellikleri, 20'si epilepsi hakkında bilgi durumlarını ölçmeye yönelik sorudan oluşan soru formu kullanıldı. Veriler; bilgisayar ortamında, yüzdeler, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis-H testleri kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: Öğrencilerin epilepsi bilgi düzeyleri toplam puan ortalamalarının $81,10 \pm 7,27$ olduğu belirlendi. Öğrencilerin epilepsi hakkında bilgiyi nereden aldığı ve daha önce nöbet geçiren hastaya bakma durumları ile epilepsi bilgi düzeyi toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptandı ($p < 0,05$).

Sonuç: Çalışmada hemşirelik son sınıf öğrencilerinin epilepsi hakkındaki bilgi

¹ Bu araştırma, International Congress on Nursing'de 16-18 Mart 2017 tarihinde Antalya'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Asst. Prof. Dr. Sakarya University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, hsert@sakarya.edu.tr

³MSc. Research Assist., Sakarya University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, serapc@sakarya.edu.tr

⁴MSc. Research Assist., Sakarya University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, aseven@sakarya.edu.tr

⁵MSc. Research Assist., Sakarya University, Faculty of Health Science, Department of Nursing, meryemilmek@sakarya.edu.tr

Conclusion: In the study, it was determined that nursing senior students' knowledge level about the epilepsy is high; where they got the information about epilepsy, care a patient previously had a seizure affects epilepsy knowledge.

düzeylerinin yüksek olduğu; epilepsi hakkında bilgiyi nereden aldığı ve daha önce nöbet geçiren hastaya bakım vermenin epilepsi bilgi durumunu etkilediği belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Epilepsi; hemşirelik; öğrenci.

Keywords: Epilepsy; nursing; student.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. Giriş

Epilepsi; her iki cinsiyette de ırk ayrımı olmaksızın, hemen hemen her yaşta görülebilen ve uzun süreli tedavi, bakım ve izlem gerektiren, yaşam kalitesini önemli ölçüde etkileyen bir hastalıktır (<http://www.turkepilepsi.org.tr/menu/29/epilepsi-nedir>). Dünya çapında yaklaşık olarak 50 milyon insanın epilepsi hastası olduğu ve her yıl da tahmini 2,4 milyon insanın epilepsi tanısı aldığı, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından bildirilmektedir. (<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs999/en/>). Türk Nöroloji Derneği tarafından 2015 yılında yayınlanan Epilepsi Çalışma Grubu Tanı ve Tedavi Rehberine göre, 80 milyona yaklaşan nüfusuyla Türkiye'de ileriki yıllarda yaklaşık 800.000 epilepsi hastası olacağı öngörülmektedir (<http://www.noroloji.org.tr/TNDDData/Uploads/files/Epilepsi%202015%20G%C3%BCncellenmi%C5%9F.pdf>). Epilepsi; sıklıkla yaralanma ya da yaşamı tehdit edici durumlara yol açabilen ve acil müdahale edilmesi gereken bir tablodur (Göktaş ve ark 2015). Çeşitli hareket bozuklukları, kişilik, davranış, duyuşal değişiklikler, geçici zihinsel rahatsızlıklar, üriner-fekal inkontinans, amnezi ve hatta bilinç kaybına kadar değişen semptomları deneyimleyen epilepsi hastaları, bu semptomlar nedeniyle günlük yaşamlarında boğulma riskine karşı yalnız denize girememe, araç kullanamama, yakın temas sporları (boks, futbol) ve zorlayıcı aktiviteler (paraşütle atlama, dağcılık) yapamama gibi çeşitli kısıtlamalarla karşı karşıya kalmaktadır (Fisher at all 2005, Göktaş ve ark 2015). Özellikle bu hastalıkta süregelen nöbet tehdidi ve nöbet esnasında kontrolünü kaybetme deneyimi gibi etmenler nedeniyle kronik hastalıklar arasında epilepsi özel bir yer teşkil etmektedir. Bu nedenle epilepsi tanısı alan bir hastada, nöbet gelişimi durumunda bilinçli yapılacak ilkyardımanın bilinmesi gereklidir (Sivri ve Özpulat 2013). Bu doğrultuda, hasta ve ailesinin eğitim sürecinde hastalarla sürekli iletişim içerisinde olan hemşirelerin epilepsi hakkında yeterli bilgiye sahip olması, yanlış uygulamaların ve travmaların önlenmesi açısından önemlidir. Bu bilgilerin kalıcılığı ve devamlılığı açısından da hemşirelik öğrencilerinin eğitim yılları içerisinde bu bilgiye sahip olması gerekmektedir.

2. Amaç: Bu araştırma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin epilepsi hakkındaki bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla planlandı.

3. Yöntem ve Gereç

3.1. Evren ve Örneklem

Tanımlayıcı ve kesitsel olarak 17-27 Ocak 2017 tarihleri arasında yapılan çalışmanın evrenini 206 hemşirelik son sınıf öğrencisi oluşturdu. Çalışmada örneklem seçimine gidilmeyip evrenin tamamına ulaşılması hedeflendi. Araştırmaya katılmayı kabul eden 168 hemşirelik son sınıf öğrencisiyle çalışma tamamlandı.

3. 2. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturulan, 15'i sosyo-demografik özellikleri, 20'si epilepsi hakkında bilgi durumlarını ölçmeye yönelik sorudan oluşan soru formu kullanıldı (Mott ve ark 2013, Sivri ve Özpulat 2013, Ezeala-Adikaibe ve ark 2013, Üçer ve ark 2016, Buccheri and Quattropani 2015, Al-Hashemi 2016). Soru formu uzman görüşüne sunulmamıştır. Epilepsi bilgi durumunu ölçmeye yönelik oluşturulan sorulardan en yüksek "100" en düşük "0" puan alınmaktadır. Yüksek puan alınması, epilepsi hakkında bilgi düzeyinin iyi olduğunu göstermektedir.

3. 3. Verilerin Toplanması

Veriler, sosyal medya aracılığıyla gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır.

3. 4. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan veri formu, online anket sistemine girilerek oluşturulan link, öğrencilere sosyal medya aracılığıyla duyuruldu. Yapılan duyuruda öğrencilere; araştırmanın amacı, elde edilen sonuçların hangi amaçlarla kullanılacağı, kişisel bilgilerinin başkaları ile paylaşılmayacağı konusunda bilgilendirme yapılarak gönüllülük esasına göre, öğrencilerin izni alınarak, etik kurul izni alınmadan veriler toplandı.

3. 5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 20.0 istatistik programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilme aşamasında; kategorik veriler için frekans ve yüzdelikler, nicel veriler için de aritmetik ortalama±standart sapma kullanıldı. Epilepsi bilgi formundan elde edilen puanların normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemek için yapılan normalite testi (Kolmogorov-Smirnov) sonucuna göre verilerin normal dağılıma uymadığı belirlenerek istatistiksel analizde parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U, Kruskal Wallis H ve pearson korelasyon testi kullanıldı. Analiz sonuçlarında istatistiksel anlamlılık sınırı 0,05 olarak alındı.

4. Bulgular

Yaş ortalaması $21,98 \pm 1,064$ olan öğrencilerin %88,7'sinin kadın olduğu belirlendi. Çok az sayıda öğrencinin (%19) yakınlarında epilepsi hastası olduğu, öğrencilerin yarısının (%50) nöbet geçiren bir hasta gördüğü, %75'inin nöbet geçiren hasta bakımı hakkında eğitim aldığı, %19'unun daha önce nöbet geçiren bir hastaya bakım verdiği belirlendi. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%82,7) bayılma ve bilinç kaybının, epilepsi belirtisi olduğunu ifade etti. Çalışmaya katılanların %54,8'i epilepsiyi kalıtsal bir hastalık olarak, %98,2'si nörolojik sistemle ilişkili bir hastalık olarak tanımladı. Epilepsi hakkında bilgisi olanların çoğunluğunun (%73,2'sinin) bu bilgiye okul, kitap ve dergiden ulaştığı görüldü (Tablo 1).

Öğrencilerin epilepsi ile ilgili ifadelerine verdikleri yanlış cevap oranları %8,3-59,5 arasında değişmekte olup, en fazla yanlış cevaplar "epilepsi mental bir hastalıktır" (%59,5), "epilepsi psikolojik destekle tedavi edilir" (%49,4), "epileptik nöbet geçiren birinin başı tespit edilmelidir"(%35,1), "epileptik nöbet geçiren birinin ağız kilitliyse hemen açılmaya çalışılmalıdır"(%32,1), "epilepsinin tedavisi yoktur"(%25,6), ifadelerine verildi. Öğrencilerin tüm soru bazında epilepsi bilgi düzeyleri toplam puan ortalamalarının $81,10 \pm 7,27$ olduğu belirlendi (Tablo 2).

Cinsiyet, gelir düzeyi, aile yapısı, mezun olunan lise, çocukluğun geçtiği yer, çalışma durumu, yakınlarında epilepsi hastası olma ve epilepsi hastası görme, epileptik nöbet geçiren hasta bakımına ilişkin eğitim alma durumu, bayılma ve bilinç kaybını epilepsi belirtisi olarak görüp görmeme, epilepsiyi kalıtsal bir hastalık olarak veya nörolojik sistemle ilişkili bir hastalık olarak tanımlama durumu ile öğrencilerin epilepsi bilgi düzeyleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p > 0,05$). Daha önce nöbet geçiren hastaya bakanların, epilepsi ile ilgili bilgiyi sağlık personelinin alanların, epilepsi bilgi düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu

belirlendi (Tablo 3). Yapılan korelasyon analizine göre yaş ile bilgi düzeyi arasında anlamlı ilişki saptanmadı ($r=0,49, p=0,83$, tabloda verilmemiştir).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Epilepsiye İlişkin Görüşleri (N=168)

Değişkenler	n	%
Yaş (Ort±SS) 21,98±1,064		
Cinsiyet		
Kadın	149	88,7
Erkek	19	11,3
Gelir durumu		
İyi	19	11,3
Orta	143	85,1
Kötü	6	3,6
Aile yapısı		
Çekirdek	147	87,5
Geniş	21	12,5
Mezun olunan lise		
Düz lise	53	31,6
Süper/Anadolu lisesi	95	56,5
Sağlık meslek lisesi	20	11,9
Çocukluğunuzu geçirdiğiniz yer		
Köy	25	14,9
İlçe	53	31,5
İl	90	53,6
Çalışma durumu		
Çalışıyor	15	8,9
Çalışmıyor	153	91,1
Yakınlarınızda epilepsi hastası var mı?		
Evet	32	19,0
Hayır	136	81,0
Epilepsi nöbeti geçiren hasta gördünüz mü?		
Evet	84	50,0
Hayır	84	50,0
Nöbet geçiren hasta bakımı hakkında eğitim aldınız mı?		
Evet	126	75,0
Hayır	42	25,0
Daha önce nöbet geçiren hastaya baktınız mı?		
Evet	32	19,0
Hayır	136	81,0
Bayılma ve bilinç kaybı epilepsi hastalığının belirtisidir.		
Evet	139	82,7
Hayır	29	17,3
Epilepsi kalıtsal bir hastalık mıdır?		
Evet	92	54,8
Hayır	76	45,2
Epilepsi ile ilgili bilgiye nerden elde ettiniz?		
Okul/kitap/dergi	123	73,2
Televizyon/internet	15	8,9
Sağlık personeli	23	13,7
Bilgim yok	7	4,2
Epilepsi vücudumuzun hangi sistemiyle ilişkilidir?		
Nöroloji sistemi	165	98,2
Kas iskelet sistemi	3	1,8

Tablo 2: Öğrencilerin Epilepsi İle İlgili Verilen İfadelere Yanlış Cevap Verme Oranları

İFADELER	n	%
Nöbet geçiren kişi sabit ve rahat olacak şekilde yan tarafına yatırılmalıdır.	29	17,3
Epileptik nöbet geçiren birinin başı tespit edilmelidir.	59	35,1
Epileptik nöbet geçiren birinin ağzı kilitliyse hemen açılmaya çalışılmalıdır.	54	32,1
Epileptik nöbet geçiren biri ile karşılaşıldığında yüzü suyla yıkanır.	22	13,1
Uykusuzluk, bilgisayar-tv, stres, bazı yiyecekler epileptik nöbetleri tetikler.	14	8,3
Epilepsi psikolojik destekle tedavi edilir.	83	49,4
Epilepsinin tedavisi yoktur.	43	25,6
Epilepsi mental bir hastalıktır.	100	59,5
Epilepsi nöbeti geçiren hastalarda bilinç kaybı olmaz.	27	16,1
Epilepsi bilgi düzeyi puan ortalamaları (Ort±SS) 81,10±7,27 (min:65-max:100)		

Tablo 3: Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Epilepsi Bilgi Düzeyi Puan Ortalamaları

Değişkenler	Ort±SS	Mean Rank	Z, x ²	p
Cinsiyet				
Kadın (149)	81,38±7,21	86,78	Z:-1,738	0,082
Erkek (19)	78,95±7,56	66,61		
Gelir durumu				
İyi (19)	79,74±6,12	74,53	x ² :1,007	0,604
Orta (143)	81,33±7,27	85,98		
Kötü (6)	80,00±10,95	80,75		
Aile yapısı				
Çekirdek (147)	81,01±7,08	83,92	Z:-1,432	0,152
Geniş (21)	83,33±7,64	98,43		
Mezun olunan lise				
Düz lise (53)	81,70±7,78	88,43	x ² :2,430	0,297
Süper/ Anadolu lisesi (95)	80,42±7,05	79,87		
Sağlık meslek lisesi (20)	82,75±6,78	96,05		
Çocukluğunuzu geçirdiğiniz yer				
Köy (25)	79,40±6,66	73,58	x ² :2,296	0,317
İlçe (53)	80,66±7,78	81,90		
İl (90)	81,83±7,09	89,07		
Çalışma durumu				
Çalışıyor (15)	81,00±6,04	83,43	Z:-0,091	0,928
Çalışmıyor (153)	81,11±7,39	84,60		
Yakınlarınızda epilepsi hastası var mı?				
Evet (32)	81,41±8,35	88,22	Z:-0,491	0,624
Hayır (136)	81,03±7,02	83,62		
Epilepsi nöbeti geçiren hasta gördünüz mü?				
Evet (84)	80,71±7,73	82,21	Z:-0,622	0,534
Hayır (84)	81,50±6,80	86,79		
Nöbet geçiren hasta bakımı hakkında eğitim aldınız mı?				
Evet (126)	81,58±7,03	87,87	Z:-1,585	0,113
Hayır (42)	79,64±7,84	74,40		

Daha önce nöbet geçiren hastaya baktınız mı?				
Evet (32)	83,91±7,27	103,08	Z:-2,451	0,014
Hayır (136)	80,44±7,13	80,13		
Bayılma ve bilinç kaybı epilepsi hastalığının belirtisidir.				
Evet (139)	81,40±7,30	86,33	Z:-1,088	0,277
Hayır (29)	79,65±7,06	75,74		
Epilepsi kalıtsal bir hastalık mıdır?				
Evet (92)	81,41±6,85	87,71	Z:-0,959	0,337
Hayır (76)	80,72±7,78	80,62		
Epilepsi ile ilgili bilgiye nerden elde ettiniz?				
Okul/kitap/dergi (123)	80,93±7,26	83,83	x ² :8,225	0,042
Televizyon/internet (15)	80,67±6,51	80,60		
Sağlık personeli (23)	83,91±7,83	102,63		
Bilgin yok (7)	75,71±3,45	45,14		
Epilepsi vücudumuzun hangi sistemiyle ilişkilidir?				
Nöroloji sistemi (165)	81,09±7,31	84,42	x ² :0,027	0,869
Kas iskelet sistemi (3)	81,67±5,77	89,00		

Z: Man Whitney U, x²:Kruskall Wallis H testi *p<0,05

5. Tartışma

Epilepsi; sıklıkla yaralanma ya da yaşamı tehdit edici durumlara yol açabilen ve acil müdahale edilmesi gereken bir tablodur (Göktaş ve ark 2015). Özellikle nöbet esnasında oluşabilecek sorunların, travmaların minimuma indirilmesi için doğru ve bilinçli ilk yardım yapılması gerekmektedir. (Sivri ve Özpulat 2013). Hastaya, aileye ve topluma sağlıklı ilgili konularda eğitim veren hemşire adaylarının eğitim vereceği konularda yeterli düzeyde bilgiye sahip olması büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada öğrencilerin epilepsi hakkında bilgi düzeyleri sorgulanmıştır. Mevcut çalışmada öğrencilerin epilepsi bilgi düzeyi puan ortalaması 81,10±7,27 olarak bulunmuş olup, öğrencilerin epilepsi hakkındaki bilgi düzeylerinin yüksek olduğu saptanırken, Üçer ve arkadaşları (2016)'nın çalışmasında ise puan ortalamalarının düşük olduğu (14,3±4,3); öğretmenlerin epilepsi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Aynı şekilde, Zielínska (2005), Mott ve ark (2013), Ekeh ve Ekrikpo (2015) ve Al-Hashemi (2016)'nin çalışmalarında, Üçer ve arkadaşları (2016)'nın çalışmasında olduğu gibi epilepsi hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığı ifade edilmektedir. Mevcut çalışma ile diğer çalışmalar arasındaki farkın nedeni; mevcut çalışmadaki örnekleme sağlık dersleri alan öğrencilerin oluşturmasıdır (Zielínska 2005, Mott ve ark 2013, Ekeh, Ekrikpo 2015, Al-Hashemi 2016). Öğrencilerin toplam bilgi puan ortalaması yüksek bulursa da soru formunda yer alan bazı sorulara yanlış cevap verme oranlarının %8,3-59,5 arasında değiştiği görüldü (Tablo 2). En fazla yanlış cevaplar “epilepsi mental bir hastalıktır” (%59,5), “epilepsi psikolojik destekle tedavi edilir” (%49,4), “epileptik nöbet geçiren birinin başı tespit edilmelidir”(%35,1), “epileptik nöbet geçiren birinin ağız kilitliyse hemen açılmaya çalışılmalıdır” (%32,1), “epilepsinin tedavisi yoktur”(%25,6) ifadelerine verildiği belirlendi. Al Hashemi ve arkadaşları (2016)'nın çalışmasında katılımcıların %15,7'si mental hastalık olarak tanımlarken Zielinska ve arkadaşları (2005)'nin çalışmasında bu oranın %12 olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmayla benzer sonuçlara sahip iki farklı çalışmada da katılımcılar tarafından epilepsi nöbeti esnasında kilitlenmiş çenenin/ağzın açılması gerektiği (sırasıyla: %34,8, %45,2) ifade edilmiştir (Üçer ve ark 2016, Sivri, Özpulat 2013). Üçer ve arkadaşları (2016)'nın çalışmasında öğretmenlerin %24,2'si, Özdemir'in (2012) çalışmasında öğrenci hemşirelerin %12,9'u, Sivri ve Özpulat (2013)'ün çalışmasında da öğretmenlerin %27,4'ü epilepsinin tedavi edilemeyeceğini belirtmişlerdir.

Mevcut çalışmada öğrencilerin %19'unun yakınlarında epilepsi hastası olduğu belirlendi. Diğer çalışmalarda öğrencilerin %9,4 (Al-Hashemi ve ark 2016) ve %32,9'unun ailesinde, %8,9'unun akrabasında (Ezeala-Adikaibe ve ark 2013) epilepsi hastası olduğu saptandı. Özdemir (2012)'in çalışmasında, öğrencilerin %50'sinin nöbet geçiren hasta gördüğü, benzer şekilde öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalarda da öğrencilerin %49,3'ü (Özdemir, 2012) ve %57'sinin

(Mecarelli ve ark 2007), öğretmenler üzerinde yapılan çalışmada ise öğretmenlerin %56'sının nöbet geçiren hasta gördüğü belirlenmiştir (Mott ve ark 2013). Bu çalışmada yakınlarında epilepsi hastası olma ve epilepsi hastası görme değişkenlerinin bilgi düzeylerini etkilemediği saptanırken Üçer ve arkadaşları (2016)'nın çalışmasında epilepsili bir hastayla karşılaşma durumunun epilepsi bilgi düzeyini anlamlı düzeyde etkilediği saptanmıştır. Bu farklılığın nedeni; mevcut çalışmanın örneklem grubunun Üçer ve arkadaşları (2016)'nın örneklem grubundan (öğretmenler üzerinde yapılmıştır) farklı olması ve hemşirelik son sınıf öğrencilerinin yakınlarında epilepsi hastası olma (%19) oranlarının düşük olması olabilir.

Bu çalışmada öğrencilerin %75'inin nöbet geçiren hasta bakımı hakkında eğitim aldığı belirlenirken, Üçer ve arkadaşları (2016)'nın çalışmasında öğrencilerin %6,9'unun epilepsi hakkında eğitim aldığı saptanmıştır. Çalışmadaki bu farklılığın nedeni; çalışmanın; toplum sağlığına hitap edecek olan, sağlık eğitimi alan hemşirelik son sınıf öğrencileri üzerinde yapılmasıdır. Nöbet geçiren hasta bakımı hakkında eğitim alma durumu ile hemşirelik son sınıf öğrencilerinin epilepsi bilgi puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadı. Literatürde çalışma aksine, epilepsi hakkında eğitim alanların, almayanlara göre bilgi düzeylerinin istatistiksel olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Üçer 2016, Şenol ve ark 2011).

Çalışmamızda öğrencilerin %81'inin daha önce nöbet geçiren bir hastaya bakım vermediği, bakım verenlerin bilgi düzeylerinin bakım vermeyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlendi. Yaparak, uygulayarak yapılan öğrenmenin daha kalıcı olduğu düşünüldüğünde epilepsili hastaya bakım veren hemşirelik son sınıf öğrencilerinin bilgi düzeylerinin daha iyi olması beklendik bir bulgudur.

Mevcut çalışmada öğrencilerin %82,7'si bilinç kaybı ve bayılmanın epilepsi belirtileri olduğunu, %98,2'si epilepsinin nörolojik sistem ile ilişkili bir hastalık olduğunu belirtti. Diğer çalışmalarda katılımcıların %47,4'ü (Ezeala-Adikaibe ve ark 2013) ve %70,2'si bilinç kaybının (Üçer 2016), %12,1'i bayılma ve bilinç kaybının (Sivri ve Özpulat, 2013), %79'u bayılmanın, epilepsinin belirtileri olduğunu ifade etmiştir. Özdemir (2012)'in çalışmasında öğrencilerin %89,3'ü, Mecarelli ve arkadaşları (2007)'nin çalışmasında, katılımcıların %85'i epilepsinin nörolojik sistem ile ilişkili bir hastalık olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin %54,8'i epilepsiyi kalıtsal bir hastalık olarak tanımlarken, farklı çalışmalarda öğrencilerin %24'ü (Mecarelli ve ark 2007), %23,2'si (Buccheri and Quattropiani 2015) ve %34,1'i (Pandian ve ark 2006) epilepsinin kalıtsal bir hastalık olduğunu belirtmiştir. Mevcut çalışma sonucu ile oluşan bu farklılığın nedeni, sağlık dersleri almayan farklı örneklem grubu üzerinde çalışmaların yapılmış olmasıdır. Özdemir-(2012)'in çalışmasında öğrencilerin %89,3'ü, Mecarelli ve arkadaşları (2007)'nin çalışmasında, katılımcıların %85'i epilepsinin nörolojik sistem ile ilişkili bir hastalık olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmada bayılma ve bilinç kaybını epilepsinin belirtisi olarak bilme, epilepsiyi kalıtsal bir hastalık olarak tanımlama ve epilepsinin hangi sistemle ilişkili olduğu değişkenlerinin öğrencilerin epilepsi hakkındaki bilgi düzeylerini etkilemediği görülürken, literatürde bu değişkenlere göre bilgi düzeyi puan ortalamalarını irdeleyen çalışmalara rastlanılmamıştır.

Öğrencilerin %73,2'sinin epilepsi ile ilgili bilgiye okul, kitap ve dergiden ulaştığı ve epilepsi bilgisinin elde edildiği yere göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ve bu farkı yaratan grubun da sağlık personeli (%13,7) olduğu saptandı (Tablo 1). Sağlık personelinin bilgi alan öğrencilerin epilepsi hakkındaki bilgi düzeylerinin daha iyi olmasının nedeni, epilepsili hastayla daha çok karşılaşan ve bu hastalara bakım veren sağlık personelinin deneyimlerini, epilepsiyeye ilişkin nelere dikkat etmeleri gerektiği ile ilgili bilgileri daha iyi aktarmaları ve çok yakın dönemde mezun olarak mesleğini yapmaya başlayacak olan öğrencilerin kendi meslektaşlarından aldıkları bilgiye daha fazla önem vermeleri olabilir. Yapılan farklı çalışmalarda da öğrencilerin %19,9'u sadece kitap ve dergiden, %62,5'i okuldan (Özdemir, 2012), %18,44'ü ve %10,3'ü kitaptan (Sivri ve Özpulat 2013, Ezeala-Adikaibe ve ark 2013), %4,24'ü ise hem gazete hem de dergiden (Sivri ve Özpulat 2013) epilepsi ile ilgili bilgiye ulaştığı belirtilmiştir.

Mevcut çalışmada; öğrencilerin cinsiyet, gelir durumu, aile yapısı, mezun olunan lise, çocukluğun geçtiği yer, çalışma durumu, yakınlarında epilepsi hastası olma durumu, epilepsi hasta

görme durumuna göre; epilepsi bilgi düzeyinin değişmediği belirlenmiştir. Farklı bir çalışmada, mevcut çalışmaya benzer olarak cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (Üçer 2016). Literatürde aile yapısı, gelir durumu, mezun olunan lise, çocukluğun geçtiği yer, çalışma durumu, yakınlarında epilepsi hastası olma durumuna göre epilepsi bilgi düzeyini irdeleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sadece hemşirelik son sınıf öğrencileri üzerinde yapılması, literatür doğrultusunda oluşturulan bilgi formunun uzman görüşüne sunulmaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmaması ve etik kurul izni alınmaması çalışmanın sınırlılıkları arasındadır.

7. Sonuç ve Öneriler

Hemşirelik öğrencilerinin farklı örnekleme sahip öğrencilerle karşılaştırıldığında, epilepsi hakkında daha fazla bilgiye sahip olduğu fakat hastalığın yönetimi aşamasında hastaya yapılacak bazı uygulamalar hakkında yanlış bilgilere sahip olduğu belirlenmiştir. Bu yanlış uygulamalar nedeniyle hastalarda istenmedik sonuçlarla karşılaşabilmekte veya doğru acil müdahaleler gecikebilmektedir. Bu nedenle; yanlış bilgileri düzeltmek adına müfredat programlarında epilepsi hastalığına daha fazla dikkat çekilmesi, uygulamalı bir şekilde nöbet geçiren hastaya doğru yaklaşımın nasıl olması gerektiğinin anlatılmasının yararlı olacağı kanısındayız.

KAYNAKLAR

- Al-Hashemi, E., Ashkanani, A., Al-Qattan, H., Mahmoud, A., Al-Kabbani, M., Al-Juhaidli, A., & Al-Hashemi, Z. (2016). Knowledge about epilepsy and attitudes toward students with epilepsy among middle and high school teachers in Kuwait. *International Journal of Pediatrics*, 5138952, 1-15.
- Buccheri, T., & Quattropiani, M.C. (2015). Perception of, attitudes toward, and knowledge of epilepsy among teachers and high school and college students in Sicily. *Epilepsy & Behavior*, 53, 43-50.
- Ekeh, B. C., & Ekrikpo, U. E. (2015). The knowledge, attitude, and perception towards epilepsy amongst medical students in Uyo, Southern Nigeria. *Advances In Medicine*, 876135, 1-6.
- Ezeala-Adikaibe, B., Achor, J., Onwukwe, J., Ekenze, O., Onwuekwe, I., Chukwu, O., & Obu, C. (2013). Knowledge, attitude and practice towards epilepsy among secondary school students in Enugu, South East Nigeria. *Seizure*, 22(4), 299-302.
- Fisher, R. S., Boas, W. V. E., Blume, W., Elger, C., Genton, P., Lee, P., & Engel, J. (2005). Epileptic seizures and epilepsy: Definitions proposed by the the International League Against Epilepsy (ILAE) and the International Bureau for Epilepsy (IBE). *Epilepsia*, 46(4), 470-472.
- Göktaş, S. B., Yıldız, T., & Köse, S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin epilepsiye ilişkin ilkyardım bilgileri. *Int J Basic Clin Med*, 3(2), 71-77.
- <http://www.noroloji.org.tr/TNDDData/Uploads/files/Epilepsi%202015%20G%C3%BCncellenmi%C5%9F.pdf> Erişim tarihi: 03.03.2017
- <http://www.turkepilepsi.org.tr/menu/29/epilepsi-nedir>, Erişim tarihi: 01.03.2017
- <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs999/en/> Erişim tarihi:02.03.2017
- Mecarelli, O., Voti, P. L., Vanacore, N., D'Arcangelo, S., Mingoia, M., Pulitano, P., & Accornero, N. (2007). A questionnaire study on knowledge of and attitudes toward epilepsy in schoolchildren and university students in Rome, Italy. *Seizure*, 16(4), 313-319.
- Mott, J., Shellhaas, R. A., & Joshi, S. M. (2013). Knowledge of epilepsy and preferred sources of information among elementary school teachers. *Journal of Child Neurology*, 28(6), 740-744.
- Özdemir, Ö. (2012). Öğrenci hemşirelerin epilepsiye ilişkin bilgi ve tutumlarının değerlendirmesi. *Yayımlanmış yüksek lisans tezi*. İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Pandian, J. D., Santosh, D., Kumar, T. S., Sarma, P. S., & Radhakrishnan, K. (2006). High school students' knowledge, attitude, and practice with respect to epilepsy in Kerala, southern India. *Epilepsy & Behavior*, 9(3), 492-497.
- Sivri, B. B., & Ozpulat, F. (2013). İlköğretimde görevli öğretmenlerin epilepsiye ilişkin bilgi, tutum ve davranışları. *Epilepsi*, 19(2), 71-78.

Şenol M. G., Gün İ, Saraçoğlu M. (2011). Hasta bakış açısı: Epilepsi hakkında bilgi ve anlayış. *Nobel Med*, 7(1), 94-101.

Üçer, H., Sucaklı, M. H., Çelik, M., & Keten, H. S. S. (2016). İlkokul öğretmenlerinin epilepsi konusunda bilgi, tutum ve davranışları. *Çukurova Med J*, 41(3), 491-497.

Zielinska, A., Klos, E., & Talarska, D. (2005). Youth's knowledge and attitude to epilepsy. *Roczn. Akad. Med. Białymst*, 50(Suppl. 1), 99-101.

Extended English Abstract

This study was conducted to determine knowledge levels and the factors affecting of senior nursing students about epilepsy. The study was conducted descriptively and cross-sectional between 17-27 January 2017 with 168 nursing senior students who agreed to participate in the study. The data was collected on social media with questionnaire which was composed of the literature review by the researchers. 15 of the questions were about socio-demographic characteristics and 20 of questions were about epilepsy. The data form prepared by the researchers was entered into the online questionnaire system and the link was announced to the students via social media. By this announcement, students were informed about the purpose of the study, purposes of the use of results obtained, they were informed that personal information would not be shared with others and the data were obtained with the permission of students. The highest score of "100" and the lowest score of "0" are taken from the questions designed to measure the knowledge levels about epilepsy. High scores indicate that the level of knowledge about the epilepsy is very high. In the analysis of the data, SPSS 20.0 statistical program was used. The frequencies and percentages for categorical data and the arithmetic mean \pm standard deviation for quantitative data were used during the process of evaluation of data. Mann Whitney U, Kruskal Wallis H and Pearson correlation tests were used as nonparametric tests in the statistical analysis, determining that the data do not conform to the normal distribution according to the results of the normality test (Kolmogorov-Smirnov) to determine whether the scores obtained from the epilepsy information form have normal distribution. The statistical significance limit of the analysis results was taken as 0.05. Mean of age of students was $21,98 \pm 1,06$. 88,7% of the students were female, 56,5 % were graduates from super / anatolian high school, 91,1 % were not working, 85,1 % have middle income, 53,6 % had a childhood in the city and 87,5 % of the nuclear family structure. It's determined that 81 % of the students were found not have a person who has epilepsy in his/her relatives, 50 % did not experience a patient with epileptic seizure. 75 % of students were educated about patient care for epileptic seizures, 73,2 % of those who had information about epilepsy were found to have reached this information from school, books, and journals. It was found that the majority of participants (81 %) did not care a patient previously had a seizure. 82,7 % of the students reported loss of consciousness and syncope are symptom of epilepsy, 98,2 % stated that epilepsy was related to the neurological system, and 54,8 % said epilepsy was hereditary. The percentage of false answers that students gave about epilepsy expressions varied between 8,3-59,5% and the most wrong answers were "epilepsy is a mental disease" (59,5%), "epilepsy is treated with psychological support" (%49,4), "the head of a person with an epileptic seizure should be detected" (35,1%), "the mouth should be opened immediately, if someone locks his/her mouth during an epileptic seizure" (32,1%), "there is no epilepsy treatment" (25,6%). It was determined that mean score of the students' knowledge level about epilepsy is $81,10 \pm 7,27$. There was no statistically significant difference between the average scores of knowledge levels of students about epilepsy and gender, income level, family structure, high school graduated, place of childhood, working status, having and seeing epileptic patients in the environment, patient care education for patients with epileptic seizure, fainting and loss of consciousness as epileptic symptoms, the state of identifying epilepsy as a hereditary disease or as a disease related to neurological system ($p > 0.05$). The students who had previously gave care to the patients with seizures and the students who received information about epilepsy from health care providers were found to have significantly higher levels of epilepsy knowledge. According to the correlation analysis, there was no significant relationship between age and knowledge level. When nursing students compared to students with different sampling, it was determined that they had more information about epilepsy but had misinformation about some applications to be made to the patient during the management of the disease. Because of these misapplications, unwanted outcomes may be encountered in patients or the correct emergency interventions may be delayed. For this reason, we think that more attention should be paid to epilepsy in curriculum to correct misinformation, and it would be useful to explain to students the correct approach in practice for the patient who has a seizure.